

EMBCB-12/2011.
(EMBCB-45/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

az Országgyűlés **Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának**
2011. június 14-én, kedden, 10 óra 39 perckor
a Képviselői Irodaház V. emelet 528. számú tanácstermében
megtartott üléséről

**A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Elnöki bevezető, a napirend elfogadása</i>	6
<i>Döntés képviselői önálló indítvány tárgysorozatba-vételéről, általános vita: A lelkiismeret és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvényjavaslat (T/3507. szám, új változat a T/3503. helyett) (Dr. Lukács Tamás, dr. Vejkey Imre, Varga László és Harrach Péter (KDNP) képviselők önálló indítványa)</i>	6
<i>Dr. Lukács Tamás (KDNP) szóbeli kiegészítése</i>	6
<i>Dr. Fedor Tibor főosztályvezető (KIM) ismerteti a kormány álláspontját</i>	7
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	7
<i>Dr. Lukács Tamás (KDNP) válaszai</i>	12
<i>További kérdések, vélemények</i>	16
<i>Dr. Lukács Tamás (KDNP) zárszava</i>	20
<i>Döntés tárgysorozatba-vételről és általános vitára való alkalmasságról, előadók állítása</i>	22

Napirendi javaslat

1. Döntés képviselői önálló indítvány tárgysorozatba-vételéről, általános vita:
A lelkiismeret és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvényjavaslat (T/3507. szám, új változat a T/3503. helyett)
(Dr. Lukács Tamás, dr. Vejkey Imre, Varga László és Harrach Péter (KDNP) képviselők önálló indítványa)

2. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Dr. Lukács Tamás** (KDNP), a bizottság elnöke

Dr. Gulyás Gergely (Fidesz), a bizottság alelnöke

Szabó Tímea (LMP), a bizottság alelnöke

Dr. Balsai István (Fidesz)

Berényi László (Fidesz)

Csöbör Katalin (Fidesz)

Demeter Zoltán (Fidesz)

Ékes Ilona (Fidesz)

Gajda Róbert (Fidesz)

Kóvári János (Fidesz)

Kubatov Gábor (Fidesz)

Wittner Mária (Fidesz)

Harrach Péter (KDNP)

Varga László (KDNP)

Baracskai József (MSZP)

Nyakó István (MSZP)

Kulcsár Gergely (Jobbik)

Zagyva György Gyula (Jobbik)

Helyettesítési megbízást adott

Dr. Balsai István (Fidesz) távozása után dr. Gulyás Gergelynek (Fidesz)

Demeter Zoltán (Fidesz) megérkezéséig Csöbör Katalinnak (Fidesz)

Farkas Flórián (Fidesz) Berényi Lászlónak (Fidesz)

Kubatov Gábor (Fidesz) megérkezéséig Ékes Ilonának (Fidesz)

Lendvai Ildikó (MSZP) Baracskai Józsefnek (MSZP)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Dr. Fedor Tibor főosztályvezető, egyházi kapcsolattartási és együttműködési főosztály (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium)

Megjelentek

Siskáné Draviczky Éva számvevő (Állami Számvevőszék)

Szilaj Péter egyházelnök (Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége)

Mérő Mátyás osztályvezető (Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége, Társadalmi Kapcsolatok és Sajtóiroda)

Dr. Galik Gábor, az egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkárság kabinetfőnöke (Közigazgatási és Igazságügyi

Minisztérium)

Kiss András, az egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkárság kabinettitkára (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium)

Dr. Mekis Viktória közigazgatási tanácsadó (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, egyházi kapcsolattartási és együttműködési főosztály)

Dr. Kőből Szilvia jogi szakértő (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkárság)

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 39 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

DR. LUKÁCS TAMÁS (KDNP), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Szeretettel köszöntöm a bizottság megjelent tagjait! Ránézésre a határozatképesség megvan, de kérem a munkatársaimat, hogy a helyettesítés rendjét diktálják be a jegyzőkönyvbe, és majd az első szavazás előtt a helyettesítést rögzítjük. *(Dr. Arczt Ilonához:)* Bocsánatot kérek, továbbra is a munkatársaimat kérem, hogy a helyettesítés rendjét a jegyzőkönyv számára rögzítsék.

A mai napon egy napirendi pontunk van. A bizottság ülésének kezdetéig nem érkezett indítvány módosító indítványra vagy a tárgysorozat kiegészítésére, ezért kérdezem a tisztelt bizottságot, hogy a kiküldött napirendnek megfelelően a napirendet elfogadják-e. Aki ezzel egyetért, kérem, emelje fel a kezét! *(Szavazás.)*

Egyhangú. Köszönöm szépen.

Bocsánatot kérek, még egy kötelességem van. Tekintettel arra, hogy a hónap utolsó napján nem tartottunk ülést, ezért szeretném köszönten Wittner Mária képviselő asszonyt, továbbá Ékes Ilonát és Baracskai Józsefet, akiknek a mai napon van a születésnapjuk, ha jól tudom - egy napon születtek -, és nemrég született Wittner Mária is. *(Taps.)* Köszönöm szépen. Ennyi kötelezettségem volt még. Tekintettel arra, hogy a napirendi pont egyik előterjesztője vagyok, az ülés vezetését átadom Gulyás Gergely alelnök úrnak. Köszönöm szépen.

(Az elnöklést dr. Gulyás Gergely, a bizottság alelnöke veszi át.)

ELNÖK: Köszönöm szépen. A napirend szerint folytatnánk a napirendi pontok megtárgyalását.

Döntés képviselői önálló indítvány tárgysorozatba-vételéről, általános vita: A lelkiismeret és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvényjavaslat (T/3507. szám, új változat a T/3503. helyett)

(Dr. Lukács Tamás, dr. Vejkey Imre, Varga László és Harrach Péter (KDNP) képviselők önálló indítványa)

Az 1. napirendi pont a lelkiismeret és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvényjavaslat, ami helyesen - mert új benyújtás volt - a T/3507. számot viseli. Ezzel kapcsolatosan kérdezem, hogy az előterjesztők nevében ki kíván szólni. *(Jelzésre:)* Ha elnök úr kíván szólni, akkor elnök úr a szó.

Dr. Lukács Tamás (KDNP) szóbeli kiegészítése

DR. LUKÁCS TAMÁS (KDNP), a bizottság elnöke: Tekintettel arra, hogy az előterjesztésbe két adminisztratív hiba csúszott, ezért a mai napon a 1/C. listát kiegészítve - mert szerkesztéskor elcsúszott - ismételten beadtuk. Az egyik egyház - nevezetesen az orosz ortodoxok - neve helytelenül szerepelt, ezt az elírást is javítottuk a mai napon, tehát tényleges, érdemi változtatás nem történt az új beadványban.

A képviselő hölgyek és urak a hét végén megkapták az előterjesztést. Azt gondolom, hogy két alapelvet betartottunk, nevezetesen az új egyházi lelkiismereti és vallásszabadság törvény hatályba lépését követően senkinek sem az egyéni, sem a közösségi lelkiismereti és vallási joga nem csorbulhat, ami nem azt jelenti, hogy a közösségi vallásjogot a feltételeknek

nem megfelelő közösségek minden esetben egyházi formában javasolják. Nyilván emiatt is ért minket kritika. A törvényből kiderül, hogy az egyház fogalmát nem teológiai, hanem köznapi, közjogi értelemben használjuk, tehát beleértendők a felekezetek és más vallási közösségek is, ennek gyűjtőfogalmaként, mint közjogi fogalmat használjuk, nem pedig teológiai fogalomként.

Azt gondolom, hogy ezzel a törvénnyel kapcsolatban a másik alapelv, hogy mindig felmerül az a kérdés, hogy miért kell törvényt alkotni. Engedjék meg, hogy egy-két dolgot mondjak erről. Ma Európában a nyugat-európai modellekben a legmagasabb, egyházként bejegyzett szervezetszám Franciaországban 75, 1990-ben a demokratikus útra lépő kelet-európai államok közül – megjegyzem - Szlovákiában 17, de olyat sehol nem látunk - amit pontosan meg nem állapíthatunk -, most két számot mondok, hogy 348 és 365. A Szegedi Egyetem 365-öt állít, mások 348-at, miután nem egy bíróságon vannak bejegyezve az egyházak. Ebből az következik, hogy nagy valószínűséggel állítható, hogy a vallásbiznisz létrehozott egy nem kívánatos folyamatot az elmúlt 20 évben Magyarországon, tehát míg egyik oldalról nem sérülhet az alapelv, senkinek nem sérülhet a valláshoz és lelkiismereti szabadsághoz való joga sem egyénileg, sem közösségben, a másik oldalon a joggal való visszaélés széles skálájának, ami itt 20 év alatt a magyar gyakorlatban megvalósult, mindenképpen útját kívánjuk állni. Ez a törvény, azt gondolom, hogy ezt a két alapelvet figyelembe véve megfelel ennek a két alapelvnek, és azt gondolom, hogy a törvényalkotás célját is ezáltal meghatároztuk. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Most a kormány képviselőjét kellene kérdezni. Államtitkár urat nem látom, de gondolom, akkor Fedor főosztályvezető úr van jelen a minisztérium részéről. Foglaljon helyet, főosztályvezető úr, és legyen szíves a kormány véleményét megismertetni velünk!

Dr. Fedor Tibor főosztályvezető (KIM) ismerteti a kormány álláspontját

DR. FEDOR TIBOR főosztályvezető (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Alelnök Asszony és Alelnök Úr! Szeretném jelezni, hogy Szászfalvi László államtitkár úrtól kaptam megbízatást, hogy itt most megjelenjek a tisztelt bizottság előtt. Annyit tudok ezzel kapcsolatban elmondani, hogy mi szakmailag támogatjuk a benyújtott törvényjavaslatot. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Ki az, aki hozzá kíván szólni a tervezethez? *(Jelzésre:)* Parancsoljon! Zagyva képviselő úr jelentkezett először, és utána Nyakó képviselő úr következik.

Kérdések, hozzászólások

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Először is üdvözljük, hogy végre lesz egy ilyen törvény, ami ki fogja szűrni a biznisz egyházak egy részét, mert éppen az a legnagyobb problémánk ezzel a törvényjavaslattal, hogy - sarkosan fogalmazva - a kisczembereket kiszűrjük azért, hogy a nagygazemberek továbbra is zavartalanul tudjanak működni. Itt konkrétan például a Hit Gyülekezetére gondolok, meg egyébként még több más biznisz egyházzal és destruktív szektával is van problémánk.

Több kérdést is fel szeretnék tenni, főleg a kategorizálás alapján, hogy itt három kategóriára osztották az egyházakat. Az első számunkra is nagyjából elfogadható, azzal nem is kívánunk nagyon vitatkozni, viszont a második kategória, ami úgy szól, hogy „társadalmilag különösen hasznos egyházak”, szerintem egy ilyen műkategória, nem hiszem, hogy az a nyolc egyház vagy vallási gyülekezet, amit itt felsorolnak, az olyan karitatív tevékenységet végezne, ami kiemeltté teszi őket. Meg is szeretném kérdezni, hogy mi alapján

került ebbe a kategóriába például a Hit Gyülekezete vagy a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége. Az, hogy mondjuk, egy zenei fesztiválon ételt osztanak a pénzüket elivott fiataloknak, nem hiszem, hogy karitatív tevékenység lenne, vagy olyan szintű kiemelt karitatív tevékenység lenne, hogy ezt így külön kategóriába kellene sorolni, mert mondjuk, a karitatív tevékenység fokmérője ott kezdődik, hogy a katasztrófhelyzetekben részt vesz az adott egyház. Nem láttam se a krisnásokat, se a Hit Gyülekezetét karitatív tevékenységet végezni katasztrófhelyzetekben, de sorolhatnám, most csak így éppen egy-egy példát megemlítek. Egyébként azzal is vitába lehet szállni, hogy egy egyháznak a karitatív tevékenység lenne az az első számú feladata, amit külön ki kell emelni, mert szerintem egy egyháznak az a feladata, hogy az üdvözülés útját megmutassa az embereknek vagy annak, akit ez érdekel, nem pedig az, hogy az alapján kiemelnénk nyolc egyházat, hogy szerintünk olyan kiemelt karitatív tevékenységet végez, ami megkülönbözteti a többitől.

Ezt szeretném tehát megkérdezni, hogy ezeket ki és mi alapján döntötte el, erre lehet-e részletes tájékoztatást kérni. A 17. §-ban leírják azt, hogy a regisztrációt kérő egyháznaknál a bíróság által kijelölt szakértő majd el fogja dönteni, hogy azok a hitelvek, amiket ők leírtak, helyénvalóak-e. Ki lesz az a szakértő, és milyen elvek alapján fog majd állásfoglalást hozni? Elsőre ezek a kérdéseim, és utána még folytatom. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Nyakó képviselő úr, parancsoljon!

NYAKÓ ISTVÁN (MSZP): Köszönöm szépen a szót. Elöljáróban annyit mondanék, hogy én természetesen és jogos igénynek fogadom el azt, hogy a rendszerváltás időszakában megalkotott törvényt 20 évvel a rendszerváltás után, megalkotása után a jogalkotó megvizsgálja, hogy mi az, ami jól érvényesült, mi az, ami kevésbé, magyarul azt gondolom, hogy egy felülvizsgálatra sort lehetett keríteni. *(A mikrofon zúg. – Közbeszólások: Valahol még be van kapcsolva a mikrofon. – Begerjedt. – Derültség.)* Ha a képviselő asszony áthajtaná nekem ide és bekapcsolná a mikrofonját, akkor megpróbálhatom még ezzel is. *(Ékes Ilona odafordítja a mikrofonját.)*

ELNÖK: Ennek még az a pozitívuma is megvan, hogy Ékes képviselő asszony bármikor megvonhatja a szót. *(Derültség.)*

NYAKÓ ISTVÁN (MSZP): Igen. Igyekszem majd nem olyat mondani.

ELNÖK: Parancsoljon!

NYAKÓ ISTVÁN (MSZP): A szándékot elfogadom, azzal együtt, hogy véleményem szerint tagadhatatlanul létező problémákra nem lehet válasz további problémák előidézése. Ahogy átolvastam a törvényjavaslatot, hadd tegyem hozzá rögtön - bár azt gondolom, hogy ez lassacskán standard szöveg lesz az ellenzék részéről -, hogy itt a pünkösdi hétvége nem pont annak az időszaka volt, hogy törvényeket, törvényjavaslatokat olvasson az ember, az alkotmánnyal vesse össze, talán egy kicsit méltatlan is ilyen szempontból ennek a nagyjelentőségű, sarkalatos törvénynek az ilyenképpen való betérjesztése.

Azért azt pontosan lehet látni, hogy tulajdonképpen két fontos igénynek akart megfelelni ez a törvényjavaslat, de úgy érzem, hogy egyiknek sem sikerült; a részletkérdésekbe most nem mennék bele, csak nagy általánosságban említeném a dolgokat. Az alaptörvényünk 7. cikkelyének 3. pontja a következőképpen fogalmaz: „Az egyházakra vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”. Önök szerint - legalábbis az előterjesztők szerint - ez lenne az, de ennek a törvényjavaslatnak egészen más címe van, itt

a lelkiismereti és vallásszabadságról is szó van, nemcsak az egyházakról. Véleményem szerint ez nem egyezik ezek alapján az alaptörvény 7. cikkelyének 3. pontjával.

Ami alap- és elvi kérdés a továbbiakban - részünkről legalábbis -, az pedig az egyházak közötti különbségtétel. Egyik oldalról a normaszöveg deklarálja az egyházak közötti egyenlőség elvét, másik oldalról pedig különbséget tesz egyházak között, legalábbis a függetlenség szerint mindenféleképpen, és a függetlenségnek persze a normaszövegben vannak következményei is, többek között a bejegyzési eljárással kapcsolatban.

A másik sarkalatos - ha lehet így fogalmazni - különvéleményünk pedig a vallás meghatározása. Ha az állam nem avatkozik bele a vallásszabadságba, akkor az állam nem teheti meg azt, hogy a vallást definiálja; természetesen definiálhatja azt, hogy mi nem számít vallásnak, de a vallás fogalmát véleményünk szerint nem, mert ez a bírói joggyakorlatban egyébként nagyon súlyos problémákat vethet fel a következő időszakban. Dióhéjban talán ez a három, 2+1 kifogásunk van, túl azon, hogy szeretném hallani azoknak a szakértőknek a véleményét ezzel az egész dologgal kapcsolatban, akik majdan a bíróság előtt indokolják és alátámasztják egyes egyházak bejegyzését vagy a bejegyzés elutasítását, bár én sem tudom, kik azok, hiszen - hogy is mondjam - társadalmi egyeztetés, fogalmazzunk finoman, ebben a kérdésben sem volt. Sajnálom egyébként, hogy nem a kormány nyújtja be ezt a törvényt. Javasoljuk ennek a törvényjavaslatnak a visszavonását és újra átgondolását az előterjesztők részéről. Köszönöm.

ELNÖK: Ki kíván még véleményt nyilvánítani? Alelnök asszony!

SZABÓ TIMEA (LMP), a bizottság alelnöke: Köszönöm a szót. Annyiban csatlakoznék az előttem szólókhoz, hogy az LMP egyetért azzal, hogy ideje volt bizonyos kérdéseket korrigálni 20 évvel a rendszerváltás után ebben a nagyon fontos kérdésben. A Lehet Más a Politika alapvetően általános vitára alkalmasnak tartja a törvénytervezetet, vagy ha mondhatok egy ilyet, akkor kellemes csalódásként éltük meg ezt a folyamatot (*Varga László: Én meg azt, hogy itt van.*), pozitívabb lett a mi szemünkben ez a tervezet, mint amire előzetesen számítottunk. Nyilván lesznek módosító indítványaink ezzel kapcsolatban, egy-két dolgot azonban kiemelnék, amit én fontosnak tartok, és különösen aggályosnak tartunk a törvénytervezetben, amelyeket, ha jól látom, akkor dr. Máté-Tóth András professzor is megfogalmazott; az LMP álláspontja egyébként nagyjából egybeesik a véleményével (*Dr. Lukács Tamás: Véletlenül.*)

Az első, amit kiemelnék, a törvénytervezet 6. §-a, amely úgy fogalmaz, hogy „vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, amely természetfelettre irányul” és a többi. Úgy gondoljuk, hogy ez a meghatározás a világvallásokra és más vallási hagyományokra nézve diszkriminatív, mert a keresztény vallás alapján állapít meg más vallásokkal szemben érvényesítendő kritériumokat, és úgy gondoljuk, hogy ez alapján a meghatározás csak a zsidóságra és a kereszténységre érvényes, az iszlámra kevésbé, a buddhizmus legtöbb ágára pedig szinte egyáltalán nem, úgyhogy ezzel kapcsolatban lenne majd észrevételünk.

A következő, amit aggályosnak tartunk, ez a szakértő kérdése, amit már Nyakó képviselőtársam is említett. Először is nem tudjuk, hogy kik ezek a szakértők, másodsorban úgy gondoljuk, hogy egy ilyen kérdésben a világvallásokkal foglalkozó szakembereknek kellene véleményt mondani, olyan szakértőknek, akik vallástudományi képzettséggel rendelkeznek ebben a kérdésben, viszont a felsorolt tudások csak a kereszténységre vonatkoznak, és az ilyen kérdések vagy a felmerülő problémák valószínűleg pont a nem keresztény vallási hagyományokat fogják érinteni, és ezért olyan szakértők fognak ebben állást foglalni, akik nem feltétlenül rendelkeznek azzal a tudással, ami itt szükséges, úgyhogy itt mindenképpen vagy pontosítást vagy valamiféle módosítást kérnénk.

A harmadik pedig, amit mi észrevételeztünk, vagy az LMP észrevételezett, hogy úgy gondoljuk, hogy az 1 százalékos adó felhasználásáról az egyházak is adjanak valamiféle beszámolót, valamiféle információt - hiszen ez állami pénz - ugyanúgy, ahogy a civil szervezetek. *(Wittner Mária: Szoktak!)* Nem tudom, hogy most mit mondott Wittner Mária képviselőtársam: hogy szokták? Lehet, hogy rosszul értelmeztük ezt a kitélt, de úgy gondoljuk, hogy a civil szervezetekhez hasonló beszámolási kötelezettségnek kellene terhelnie az egyházakat, természetesen a függetlenség abszolút tiszteletben tartásával. Köszönöm.

ELNÖK: Én is köszönöm. Van-e még más hozzászólás? *(Jelzésre:)* Wittner képviselő asszony, parancsoljon!

WITTNER MÁRIA (Fidesz): Az utóbbihoz szeretnék hozzászólni. Szoktak beszámolni az 1 százalékról, csak talán el kellene olvasni. Akkor szoktak beszámolni, ha oda küldi; ha nem küldi oda, akkor miért kellene beszámolni annak, aki nem támogatja? Ilyen egyszerű ez az egész. A másik pedig: nem tudom, hogy a Hit Gyülekezete mennyiben egyház, én talán sátánistának hívnám őket, 20 év óta kísérve a tevékenységüket és a botrányaikat, amiről könyv is megjelent. Azért én azt nagyon vitatnám, hogy a társadalom hasznára válik-e erkölcsileg ez az egyház. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kíván-e még valaki szólni? *(Jelzésre:)* Baracskai képviselő úr, parancsoljon!

BARACSKAI JÓZSEF (MSZP): Köszönöm szépen. Csak egy kérdésem lenne. „Az egyházi személyek fokozott szabálysértési és büntetőjogi védelemben részesülnek.” Ez pontosabban mit foglal magába? Ha erre választ kaphatnánk, azt megköszönném. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Van-e más hozzászólási szándék? *(Jelzésre:)* Varga képviselő úr! Gondolom, most nem úgy, mint előterjesztő, mert előterjesztőként majd Lukács képviselő úr válaszol, hanem mint képviselő. *(Varga László: Mint előterjesztő.)* Mint előterjesztő. Tessék parancsolni!

VARGA LÁSZLÓ (Fidesz): Mint előterjesztő, szeretnék reagálni azokra a dolgokra, amik eddig elhangzottak. Bocsánat, erre még lehetett volna válaszolni. Azt hiszem, hogy mind a négyünk nevében annyit elmondhatok, hogy mi magunk is tudtunk volna talán jobb törvényt is csinálni, de erre is érvényes az, ami általában érvényes, hogy én tudom, hogy mi a helyes, és teszem azt, amire lehetőség van. A magyar társadalom jelenlegi helyzetében úgy éreztük, hogy ezekre van lehetőség. Amik elhangzottak kérdésként vagy bírálatként, azokat tudomásul kellett venni, de szintén jelezhetem - talán mind a négyünk nevében -, hogy készek vagyunk módosító javaslatot befogadni, amennyiben nem áll szemben azzal az alapelvvel, amit elképzeltünk. Köszönöm szépen. *(Kubatov Gábor és Demeter Zoltán az ülésterembe érkeznek.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen. Van-e még hozzászólás? *(Jelzésre:)* Parancsoljon!

KÓVÁRI JÁNOS (Fidesz): Köszönöm. Arra a hozzászólásra szeretnék reagálni - talán alelnök asszony mondta, de lehet, hogy többen is -, hogy ez a törvény az egyházakat, a vallási tevékenységet a kereszténységen keresztül kívánja definiálni és megfogalmazni. Ez miért olyan meglepő? Ez egy keresztény gyökerekkel rendelkező ország ezer éve Európában, mint

ahogy Európa egésze, az európai kultúrkör is keresztény gyökerekkel rendelkezik, tehát nem tartom meglepőnek, sőt alapvető fontosságúnak tartom (*Szabó Tímea: Nem mondtam, hogy meglepő, ezzel semmi baj.*), hogy innen közelíti meg ezt a tevékenységet.

Ami a vallási tevékenység definiálását illeti - valaki ezt is kifogásolta, hogy miért záródnak ki az alábbi tevékenységek -, nyilván önmagukban záródnak ki, tehát pusztán politikai, gyógyászati, pszichikai vagy parapszichikai tevékenység nem nevezhető vallási tevékenységnek - úgy gondolom, nagyon helyesen -, azaz ez a definiálás, ami itt van, úgy gondolom, hogy teljesen helytálló. A vallási tevékenység alapvetően nyilván a természetfelettire irányuló, a lelkünk javulását szolgáló tevékenység elsősorban, és azt gondolom, hogy ez a törvény ezt a tevékenységet védi - helyesen -, megtalálva az arányt a vallásszabadság gyakorlására is. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. Van-e még hozzászólási szándék? (*Jelzésre:*) Parancsoljon, Nyakó képviselő úr!

NYAKÓ ISTVÁN (MSZP): Csak egy viszonzó válasz képviselőtársam számára. Az elfogadható, hogy a törvényjavaslat felsorolja azt, hogy mi nem számít vallási tevékenységnek, itt inkább, hangsúlyoznám még egyszer, a vallás meghatározása az - hiszen a törvényjavaslatban a vallás meghatározását is elolvashatjuk -, ami szerintünk aggályos, hiszen maga a törvényjavaslat mondja ki azt, hogy vallásszabadság van, és ezt tiszteletben kell tartani. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. Harrach frakcióvezető úr, azt követően pedig Kővári képviselő úr.

HARRACH PÉTER (KDNP): Részben az elhangzottakra szeretnék én is válaszolni, mint előterjesztő. Megfogalmazódott az a kérdés, hogy volt-e társadalmi egyeztetés. Akik ebbe a körbe tartoznak, akiket érint a törvény, azokkal messzemenően egyeztetünk, nekem is alkalmam volt a legnépesebb egyház első számú vezetőjével és a sokat emlegetett Hit Gyülekezetének első számú vezetőjével is beszélni, és a véleményüket megkérdezni, tehát az egyháziakkal történt egyeztetés, és úgy érzem, hogy gyakorlatilag teljes körű volt. A politikai pártok és a szakértők között is volt egyeztetés, tehát nem úgy készült ez a törvény, hogy nem történt meg a társadalmi és politikai egyeztetés.

A másik kérdés az, hogy valóban Magyarországon élünk, természetes, hogy a magyar viszonyokról kell szólnia ennek a törvénynek. Mi nem Európa és nem a világ számára készítjük a törvényeinket, hiszen a magyar állampolgárok kerülnek a törvény hatálya alá, és bármilyen bizonytalan is Európa és Magyarország jövője, mégsem az iszlám fogja meghatározni a jelen törvénykezését. Ez nem jelenti azt, hogy a vallásszabadság egyetemes kötelezettsége ezekre a vallásokra nem érvényes, de a magyar viszonyok, a magyar társadalom számára készülő törvénynek mégiscsak abból kell kiindulnia, ami itt Magyarországon létezik, még egyszer hangsúlyozom, az egyetemes emberi jogok és a vallásszabadság tiszteletben tartásával. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Kővári képviselő úr!

KŐVÁRI JÁNOS (Fidesz): Köszönöm. Ezt már nem vitatva tovább, mert szerintem elég világos a definíció a 6. §-ban - és ha valaki egy pohárban szeretne hinni, azt megteheti, csak azt nem hívjuk vallásnak -, teljesen nyilvánvaló, hogy az a megfogalmazás, ami itt benne van, jól körülhatárolja a vallási tevékenységet.

Alelnök asszony egyik hozzászólására is szeretnék még reagálni. Azt magam is helyesnek tartanám, ha az szja 1 százalékról és az ahhoz adódó költségvetési támogatásról az egyházaknak is el kellene számolnia, hiszen nagyon fontos az egyházak szempontjából is, hogy a közpénzek felhasználása tekintetében teljes makulátlanságot mutathassanak be a társadalomnak. Nyilván ez meg is van, csak fontos, hogy ez a transzparencia mindenkire érvényes legyen, úgyhogy ilyen értelemben én támogatnám azt, amit alelnök asszony elmondott.

ELNÖK: Zagyva képviselő úr parancsoljon!

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Még egy kérdést szeretnék feltenni. Az a 44 egyház, amit itt most említ a függelék, mind a 44 egyház az alapján az elv alapján lett beletéve, hogy 1000 fő természetes tagság és 20 év honosság, vagy vannak kivételek is? Ezt azért kérdezem, mert nagyjából végignéztem ezeket az egyházakat, és az én információim szerint, amit össze tudtam szedni, nem mindenki tudja ezt az 1000 főt például felmutatni. Arra is irányulna még egy kérdésem, hogy ezt az 1000 főt ki ellenőrizte le. Vagy ez csak bemondásos alapon volt jelen állás szerint? Hogy a bíróságon a regisztrációnál majd mi alapján lesz megállapítva, azt majd remélhetőleg megtudjuk a válaszból. Jelen állás szerint megelőlegezték ezt az 1000 főt, bemondásos alapon vagy mi alapján lett ez összeállítva, vagy egyáltalán ez alapján lett-e a 44 egyház összeállítva? Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. Nyakó képviselő úr!

NYAKÓ ISTVÁN (MSZP): Egy nagyon rövid kérdésem lenne. Harrach képviselőtársam jelezte, hogy megtörtént a pártokkal is az előzetes egyeztetés, már csak azért kérdezem, hogy kihez menjek oda a pártomban elmondani neki, hogy nahát, nahát, mikor történt ez és kivel.

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Mi is csatlakoznánk ehhez a kérdéshez.

SZABÓ TIMEA (LMP): Mi is.

HARRACH PÉTER (KDNP): A belső információban van a probléma; a belső információt kellene egy kicsit élénkebbé tenni, és akkor tudná, hogy ki volt.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Van-e még más hozzászólás? *(Nincs jelzés.)* Ha nincs, akkor az előterjesztői válasza megadom a szót Lukács elnök úrnak.

Dr. Lukács Tamás (KDNP) válaszai

DR. LUKÁCS TAMÁS (KDNP): Kezdem a 6. §-sal. Ha valaki módosító indítvány kapcsán ennél jobb definíciót tud adni... Az összes lexikont végignéztem. Általában azért küldtem ki a képviselőcsoportoknak az európai joggyakorlatot, hogy végignézhessék, hogy Európában hogy van. Ezt a két elvet figyelembe véve, egyrészt, hogy senkinek a vallási tevékenysége ne sérüljön - beleértve a közösségi vallásgyakorlást, ami nem biztos, hogy csak egyház formájában lehetséges -, másrészt, hogy megpróbáljunk ellenállni annak a folyamatnak, ami 20 év alatt zajlott, azt gondolom, ez a törvény erre alkalmas, ehhez viszont a vallási tevékenységet valamilyen módon definiálni kell.

Arra reagálva, hogy ez keresztény ihletettséggé lenne, meg kell mondanom, hogy hívő katolikusként teljesen mást írtam volna ide. *(Varga László: Én is.)* Hogy ebből miért következik az, hogy valakinek világnézettel kell rendelkeznie, és nem azt állítja magáról,

hogy úrlény, miközben védi az emberi jogokat, ezt nem értem. Nem értem azt, hogy ha például olyan egyházak jöttek létre Magyarországon, hogy a kutyáknak is van lelke - ez bejegyzett egyház Magyarországon -, vagy nem értem azt, hogy ha Magyarországon lehetséges volt az, hogy azért, hogy ne kelljen adózni, az egyik bártulajdonos azt mondta, hogy akik ott táncolnak, azok Ízisz papnői, nem értem azt... Szóval bocsánatot kérek - Nyakó képviselő úrnak teszem fel a kérdést (*Nyakó István: Akkor majd válaszolok.*) -, azért teszem fel ezt a kérdést, tudniillik ezt a törvényt nem a szabadon választott magyar parlament hozta, az 1990. évi IV. törvény a német kormány utolsó törvénye, ahol az eredeti betérés szerint tíz ember alakíthatott volna egyházat minden feltétel nélkül: nem kell, hogy legyen világnézete, lehetnek Ízisz papnői táncosnők, a kutyáknak is van lelke, és sorolhatom azokat a tényleg vígjátékba illő, abszurd dolgokat, ami csak és kizárólag Magyarországon zajlott le. Azon biznisszegyházakról most nem beszélek, amelyeknél a vámmentesen behozott kipufogócsövek szentelt tárgyak, és nem akarom sorolni, mert a magyar ember fantáziája, úgy látszik, hogy az írók és a filmvígjátékírók fantáziáját is meghaladja. Ha valaki azt gondolja, hogy valakinek nem kell felelősséget vállalni ebben az országban azért, ami itt zajlott 20 éven keresztül, ami egyetlen európai országban nem zajlott, azért küldtem ki az európai jogrendet: bocsánat, Szlovákiában 17 darab egyház van, és köszönik szépen, jól megvannak.

Itt rátérek arra, hogy feloldjam a látszólagos ellentmondást, hogy az egyházak között valóban nem tesz különbséget az állam, mint ahogy hitelvek kérdésében sem foglal állást, azonban fel kell hívnom a szíves figyelmüket a 4/1993. számú alkotmánybíróági határozatra - a következő alkotmánybíróági határozat a nyolc közül az 1997-es alkotmánybíróági határozat lesz, amire felhívom a figyelmet -, ahol azt mondja az Alkotmánybíróság, hogy társadalmi súlya, történelmi beágyazottsága, intézményfenntartó volta, elterjedettsége miatt igenis, joga van az egyes törvényekben az államnak különbséget tenni egyházak között. Azt gondolom, hogy az alkotmánybíróági határozatnak tökéletesen megfelelő ez a forma, hogy nem hitbeli elvek, hanem történelmi beágyazottság, kulturális érték, társadalmi beágyazottság és a többi között tehet különbséget a törvényalkotó. Nem biztos, hogy ezt az egyházi törvényben kell megtennie, de például oktatási törvényben - van olyan egyház, amelyik tart fenn kórházat, van olyan egyház, ami nem tart fenn kórházat -, ez a megállapodások rendszerére tartozó kérdés. Ezzel választ adtam az 1/A. és 1/B. mellékletekre is, ahol egyébként meggyőződésem, annyira nem ismerem, meg nyilván ellenőrizni sem volt módom, de biztos, hogy a bejegyzés feltételeinek is megfelelnek.

Azt világosan kell látni, hogy amikor a KDNP képviselőcsoportja e törvény és e mellékletek mellett döntött, nem azt állítja, hogy csak az általa felsorolt vallási közösségek. Zárójelben jegyzem meg, hogy a terminológiai vitát elkerüljük - előtte is elmondtam -, az „egyház” szót közjogi, nem pedig teológiai értelemben használjuk, azért, mert a magyar nyelvben így terjedt el. Nyilván vannak olyan vallási közösségek, felekezetek, amelyek biztos, hogy önmaguk sem tekintik magukat egyháznak, szabad választásuk, hogy úgy nevezzék meg magukat, ahogy akarják; ez egy összefoglaló fogalom, mint ahogy a törvény is utal rá.

Elnézést kérek Zagyva képviselő úrtól meg Wittner Máriától is, méltatlannak tartanám, hogy most ebbe a kérdésbe belemenjünk, hogy itt hitvitát folytassunk - Hit Gyülekezete meg Hare Krisna -, meggyőződésem, hogy ezek a szervezetek vallási tevékenységet folytatnak; függetlenül attól, hogy a politikai tevékenységét ilyen vagy olyan módon meg lehet ítélni, de az vitathatatlan, hogy elsődlegesen vallási tevékenységet folytatnak. A vallási tevékenységet az elmúlt rendszerben, a szocializmus korszakában szerették volna betuszkolni abba a skatulyába, hogy ha már léteznek, akkor valami karitatív, szociális tevékenységet folytatnak, jó az az államnak, ha ezt helyettük valaki más elvégzi. Nem lehet azonosítani az egyházakat a karitatív tevékenységgel; véleményem szerint a

nagyobb világvallásokhoz hozzátartozik a karitatív tevékenység is, azonban nem elsődlegesen ez a tevékenységük, egy teljesen más koordinátarendszerben működnek az egyházak.

Az volt a hiba az 1990-es törvénnyel, hogy amíg az állam és az egyház szétválasztása jogos igényének eleget tett, addig megpróbálta a társadalomról is leválasztani az egyházakat a korábbi joggyakorlatnak megfelelően, az Állami Egyházügyi Hivatal ukáza vagy titkos jogszabálygyűjteménye szerint, mert még ilyen is létezett akkor, 1990-ben. Én rendelkezem ezzel a titkos jogszabálygyűjteménnyel (*Varga László: Én is.*), ez volt az örökség, és ebből az örökségből adódott - bocsánat, nem szitok szóként akarom mondani -, hogy az 1990. évi IV. törvény túl tágra nyitotta a kapukat, túl nagy lehetőséget adott a „vallási” szóval való visszaélésre.

Visszatérve egyébként a harmadik, 1/C. mellékletre, ott helyes értelmezés szerint - miután vesszöket tettünk - valamelyik kiemelt kategóriának megfelel, tehát ha keresztény Európának tekintjük, vagy gyökereinél, történelménél fogva kereszténynek tekintjük hazánkat, és elvárjuk, hogy a kisebbségben élő keresztényekkel méltányosan bánjanak azokban az országokban, ahol ők kisebbségben élnek, akkor nyilván nemcsak a viszonyosság elve, hanem az erkölcsi elvek alapján azt gondolom, helyes, ha a törvény lehetőséget ad ezeknek a nagy világvallásoknak, és biztosítja ezeknek a vallási szervezeteknek az automatikus bejegyzését. Ilyen értelemben tehát a benyújtók nem vizsgálták egyenként ezeket a feltételeket, hanem azt állítjuk, hogy ezek a mellékletben szereplő egyházak biztos, hogy vallási tevékenységet folytatnak, biztos, hogy ilyen értelemben nem élnek vissza a vallási tevékenységgel, ennek következtében biztosítjuk számukra az automatikus bejegyzést, különbségtétel nélkül, más-más jogcímen, ugyanakkor nem zárjuk ki, hogy lehetnek más szervezetek, akik egyébként megfelelnek a bejegyzés feltételeinek, és ezek a szervezetek nyilván a bírósági eljárás, a peren kívüli eljárás szabályai szerint megfelelő módon benyújtják a kérelmüket.

A szakértői kérdésre visszatérve, itt szeretnék arra a mögöttes jogszabálykörnyezetre utalni, hogy szakértői jegyzéket más esetekben is alkalmaz a bíróság, tehát például a polgári perrendtartásról szóló törvényben, amire igaz a nem peres eljárás szabálya is, meghatároznak szakértői jegyzékeket, és amihez a bíró úgy gondolja, hogy kellő szakértelemmel nem bír, abban az esetben a szakértői jegyzékből választ szakértőt, vagy kirendel szakértőt, és meghatározza a szakértők feladatát. Ez - ahogy más esetben is - itt sem történik másként. A nem peres eljárás szabályaihoz alkalmazkodva vallási szakértő jelenleg nem létezik, ezt egy kormányrendelet fogja megalkotni, nyilván a Magyar Tudományos Akadémiával együttműködve vagy annak a véleményét is kikérve. Ez logikusan következik abból, hogy a szakértői jegyzéket kormányrendeletben kell meghatározni, tehát erre a kérdésre mást nem tudok válaszolni. Adott esetben az a fővárosi bíró, aki ezekkel az ügyekkel fog foglalkozni, ő fogja eldönteni, hogy szüksége van-e szakértőre vagy nincs szüksége szakértőre. Nyilvánvaló, hogy ha olyan kérdések merülnek fel, ahol el kell különíteni, hogy ez valóban elsődlegesen vallási tevékenység, vagy a kizáró szabályok közül melyiket kell alkalmaznia, ebben az esetben, ha megfelelő szakértelemmel nem rendelkezik a bíró, akkor a kormányrendelet alapján létrehozandó szakértői jegyzékből tud magának választani. Ez nem tér el, egyébként a nem peres eljárás szabályai szerint más eljárás esetében is ugyanígy jár el a bíró.

Van-e az egyházak között különbségtétel? Mint ahogy látszik, maga az egyházi törvény ilyenfajta különbségtételt nem alkalmaz, és hitelvek kérdésében nem foglal állást, ugyanakkor ismételen felhívom a figyelmet a 4/1993. számú AB határozatra, ami egyébként az egyházi ingatlanok visszaadása tárgyában született, és ott az Alkotmánybíróság elvi élel mondta ki, hogy bizonyos alkotmányos feltételeknek - történelmi és a többi, végig kell olvasni ezt az alkotmánybírósági határozatot - meg kell felelni. Zárójelben jegyzem meg - amit az előző kormányok egyáltalán nem tartottak be -, az 1997-es alkotmánybírósági határozat egyébként szólt arról is, hogy az egyházi intézményeknél az „egyenfinanszírozás”

elvének meg kell, hogy feleljen az állam, tehát akárhányszor megjárta az Alkotmánybíróságot ez a vita, mindig az egyházak javára döntött a Alkotmánybíróság.

Visszatérve az 1 százalékra: meglátjuk. A módosító indítványokkal kapcsolatban Varga képviselő úr elég nagylelkűen nyilatkozott. Én azt gondolom, hogy természetesen nincs olyan törvénytervezet, ami jobb nem lehet, viszont nyilván csak olyan módosító indítványok fogadhatók be, amelyek nem azzal a szándékkal születnek, hogy egy törvényt szétvernek, hanem azzal a szándékkal születnek, hogy jobbá teszik azt. *(Varga László: Ezt én is megjegyeztem.)*

Az 1 százalék keretében -erről majd nyilván az APEH vagy a Számvevőszék illetékesével is tárgyalni fogunk - azt a nehézséget látom, hogy miután nincs megcímkézve, csak az, hogy milyen egyháznak, és nem az, hogy milyen célra, ezért egy ilyen vizsgálat meglehetősen kérdéses volna. Ha célhoz kötöten ajánlok fel valamit, az vizsgálható, de amikor nem célhoz kötöten, csak az egyháznak ajánlom fel, akkor az az 1 százalék az egyház bármilyen tevékenységére felhasználható, ráadásul az az 1 százalék nem külön kezelendő, hiszen majd az egyház belső rendszere szerint dönti el, hogy melyik egyházmegyének, melyik plébániának hogyan fog juttatni, tehát azt gondolom, hogy megint az autonómiájába való beleavatkozás volna abban a pillanatban, ha én erről beszámolót kérnék. Más közpénz útjának átláthatónak kell lenni, de csak odáig, amíg az 1 százalékot felajánlották, és átutalták, a továbbiakban az egyházi autonómia sérelme nélkül nem tudunk erről semmilyen beszámolót kérni. Megint más az az eset, amikor konkrétan azt mondom, hogy a rákbeteg gyerekek javára ajánlok fel 1 százalékot, akkor az számon kérhető, hogy a rákbeteg gyerekekre költötték-e, de egy egyházi tevékenység esetében a felajánlás nem erről szól, csak arról szól, hogy melyik egyháznak ajánlottam fel, tehát én ezt így kétségesnek tartom. Ezek a kérdések merültek fel.

Köszönök egyébként minden észrevételt. Azt éreztem ebben a vitában, hogy egyrészt színvonalas volt, másrészt szakszerű volt, harmadrészt valóságos kérdéseket fogalmazott meg. Én a legjobb szándékom és igyekezetem szerint próbáltam ezekre a kérdésekre válaszolni, és szeretném, hogy a parlamentben az általános vita is hasonló hangnemben folyna, mert azt gondolom, hogy most erre van szükség. Zagyva György képviselő úr kérdezett.

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Nagyon sajnálom, hogy elnök úr már le szeretné zárni a vitát, mert szerintem ennél azért jóval több kérdés merül fel e törvény kapcsán. Említette...

ELNÖK: Bocsánat, képviselő úr, csak elnök úr annyira nyitott volt a vitára, hogy szót adott; lehet, hogy én lezártam volna, de akkor csináljunk egy második kört, ha elnök úr hajlandó rá válaszolni. *(Dr. Lukács Tamás: Természetesen:)* Parancsoljon!

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Elméletileg ezért ülünk itt, ezért kapjuk a fizetésünket.

ELNÖK: Igen, de mondjuk, ha az előterjesztői zárszó után lezárjuk a vitát *(Zagyva György Gyula: De lehet, hogy más miatt, nem tudom.)*, nem, de azt antidemokratikusnak nehéz lenne tekinteni. *(Zagyva György Gyula: Ezt nem mondtam; egy szóval nem mondtam.)* Világos, csak ha egy fél mondatot még szabad mondani, hogy ha elnök úr ezek után szót ad, majd ön kritizálja elnök urat, hogy le akarja zárni a vitát, ez elég furcsa, mert legfeljebb én akartam volna lezárni, de már én is elálltam ettől a szándékomtól.

Parancsoljon!

További kérdések, vélemények

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Nem kritizáltam; úgy fogalmaztam, hogy nagyon sajnálom, mert én még folytatnám.

ELNÖK: Folytassa!

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Mégpedig azért, mert még mindig nem világos számunkra, hogy egy pár kategória mi alapján lett felállítva, és mi alapján került be a 44 egyházból nagyon sok ebbe a függelékbe. Ezzel kapcsolatban szeretnék kérdéseket feltenni még a parlamenti vita előtt.

Említette elnök úr, hogy a világvallások képviselőinek meg kell jelenniük ebben a jegyzékben meg a magyarországi egyházak között, amivel teljes mértékben egyetértek, meg nagyon fel lennék háborodva, ha bármely országban a kereszténység egyházai nem jelenhetnének meg, tehát teljességgel egyetértek ebben, de arra irányul az egyik kérdésem - most kiválasztottam például a buddhista egyházat -, hogy önök most beletettek négy vagy öt, Magyarországon működő buddhista közösséget ebbe a jegyzékbe. Miért pont ezt az ötöt? Most mondok másik kettőt, ami nincs benne - a szakja és a dharmaling -, ami két tradicionális buddhista közösség a világon. A dharmaling a gelug vonal képviselője, ami a Dalai Láma vonala; a Dalai Lámához köthető vonal Magyarországon nem egyház, a buddhista misszió meg az. Most ne menjünk bele, hogy ki lobbizta be, ez csak egy példa volt, de erre szeretnék választ kérni, mert nem érzem ebben az egészben a logikát, hogy mi alapján tették be az egyiket, és mi alapján nem tették be a másikat.

Van egy másik kérdésem. 1993 és 1995 között Magyarországon öt szekta volt destruktívnak minősítve, amit a szocialista kormány utána feloldott, és ebből az ötből három jelen állás szerint szerepel ebben a jegyzékben. Ezzel az elnök úr egyetértene-e, vagy vizsgálták-e ezeket a destruktív szektákat? Megnevezzem, vagy tudjuk, hogy kiről beszélek?

ELNÖK: Nevezze meg, képviselő úr!

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Öt szekta volt destruktívnak minősítve: Krisna-tudatú Hívők Közössége, Hit Gyülekezete, Szcintológia - ez most kikerült -, „A család” elméletileg kikerült, de ebben a Golgota Keresztény Gyülekezetben valamilyen szinten azért ott van, meg ahhoz köthető, ami egyébként rettenetes módon destruktív, de mindegy, most ne folytassunk hitvitát, illetve most így fejből nem tudom, mi volt még. (Varga László: *Jehova tanúi.*) Jehova tanúi, bocsánat, ami szintén szerepel. Ezeket vizsgálták-e? Mi változott '93 óta, hogy ezek már nem destruktívak? Akkor a szocialista kormány ezt eltörölte - most azt hagyjuk, hogy a szocialisták hogyan viszonyulnak a hitülethez -, de elméletileg egy kereszténydemokrata társaság hozta össze ezt a törvényt. Köszönöm.

ELNÖK: Az a kérésem, hogy mindenki most legyen szíves elmondani minden észrevételt és kérdést, mert akkor a második előterjesztői zárszó után lezárnánk a vitát.

Wittner képviselő asszony, parancsoljon!

WITTNER MÁRIA (Fidesz): Miután felvetődött a jehovisták, mint egyház: én nem tudom. Amikor az ember rohan a vonathoz, akkor egyszerűen megállítja két ájtatos arcú nő, és elkezd, hogy „az Istenről”. Mondtam, hogy bocsánat, én utazom, van hitem, a vallásomat nem változtatom úgy, mint a fehérenűmet, hagyjanak békében, utazni akarok, ennyi. Ezt sokszor megcsinálják, és becsöngetnek lakásokba. Ez már erőszakos. Éppen ezért szeretném megkérdezni, hogy ami itt van a ciprusi anyagban, hogy „Tilos valamely személy testi vagy lelki kényszerítése abból a célból, hogy vallását megváltoztassa vagy ne változtassa meg.”, ez

benne van-e a mi törvényünkben, mert azért nagyon sok olyan esetet tudok, például egy '56-os társunknak, Dénes Jánosnak, bizony, nagyon-nagyon sok problémája volt a Hit Gyülekezettel. A Hit Gyülekezete az, amely szinte erőszakkal tartja ott az embereket, és olyannyira erőszakos, hogy amikor volt egy ilyen vita - ott voltunk -, az újságíró kezéből kiszedte a mikrofont, mert ő még mindig mondani akarta a magáét. Én ezt egy erőszakos szervezetnek tartom és nem egy egyházi szervezetnek, mert egy olyan szekta - a tízparancsolatot veszem alapul: tiszteld anyádat, apádat -, amely sátánnak mondja a szüleit azért, mert nem lép be a Hit Gyülekezetébe, holott becsalták a gyermeküket, akkor ez véleményem szerint nem tartozik egyházi kategóriába. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Van-e más hozzászólás? *(Jelzésre:)* Nyakó képviselő úr és utána Zagyva képviselő úr.

NYAKÓ ISTVÁN (MSZP): Köszönöm szépen. Csak azért, mert elnök úr kérdezett tőlem, és ha költői kérdés volt, amelyre a műfaj szabályai szerint a poéta nem vár feleletet, akkor persze nem válaszolok, de én azért mégis szeretnék. Előljáróban valóban nagyon szépen köszönjük az EU-tagállamokkal kapcsolatos normatívákat, ezt tényleg jó forgatni, talán egyetlenegy dolog von le az értékéből, hogy ha az EU-tagállamok kodifikációja alátámasztja a mi kodifikációnkat, akkor megkapjuk az anyagot, ha nem támasztja alá, akkor pedig Brüsszelből nem diktálnak nekünk. Zárójelben jegyzem meg ezt az egészet, mert mi is gyakoroltuk ezt a műfajt.

Másodszor: nem szeretném azt a képzetet legyártani, hogy én egyébként a kutya lelke egyház pártján állok a római katolikus egyházzal szemben, hozzáteszem rögtön, még Ízisz papnőinek sem vagyok a növendéke *(Derültség.)*, csak azért akarom ezt jelezni, mert szeretném ezt a kényszerképzetet eloszlatni, azzal együtt, hogy ismerjük az 1990. évi IV. törvénynek ezeket a hátulütőit. Az 1990. évi IV. törvény is adott arra lehetőséget egyébként, hogy az ilyen egyházakat, egyháznak mondott valamiket kiszűrjék az egyházak közül. Nem tudom, hogy az elmúlt 20 évben van-e arra valamilyen joggyakorlat, hogy bármelyik ügyészség, bíróság ebben az ügyben eljárást kezdeményezett volna, az eljárás lefolyt volna, és bármelyiket - mondjuk, a kutya lelke egyházat - kizárták volna az egyházi közösségek sorából. Ez sajnálatos tény, de ez nem a törvény hibája volt egyértelműen. Ugyanakkor továbbra sem kaptam egyenes és tisztességes választ arra... Nézzük a függelékét! A függelékben is látja mindenki, akár az asztalra tesszük a problémát, akár nem, hogy bizony, az első kategóriák között - hogy ne mondjak konkrétumot - van olyan történelminek nevezett egyház, amelynek nagyon tiszteletreméltó múltja van, a jelene pedig többé-kevésbé abból áll, hogy ha jön egy turistacsoport abból az országból, ahonnan származtatik, akkor kinyitják nekik és pont, ugyanakkor a későbbiekben pedig fel vannak sorolva olyan közösségek, felekezetek, egyházak - kinek mi tetszik -, amelyeknek nagyon komoly támogatói bázisa van, intézményeket működtet, kórházakat működtet, hadd ne soroljam tovább. Ilyen szempontból nem értem a különbségtételt, és nehéz is megmagyarázni a különbségtételt, képviselőtársaim.

Itt visszatérek az első pontra, amelyet kiemeltem: az egyházak egyenlőségénél, igen, lehet abban különbséget tenni, hogy ha egy egyház tart fent iskolát, az támogattassék - amelyik nem tart fent iskolát, azt minek támogatni, ha nem tart fent ilyen intézményt -, de magát az egyházi mivoltát, a világnézeti mivoltát kategorizálni szerintem nem lehet. Másodszorban továbbra sem kaptam arra választ - legalábbis megnyugtató választ -, hogy a vallás definíciója illetéknéppen mit keres a törvényben, azzal együtt - amivel egyetérték -, hogy mondjuk ki, hogy mi nem vallás, azt taxatív fel lehet sorolni, és az alapján adott esetben a bíróság, amely a bejegyzésre jogosult, a Fővárosi Bíróság el tudja utasítani az egyháznak vagy az egyház-kezdeményezésnek a kérelmét. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Zagyva képviselő úr, utána Wittner képviselő asszony, majd Berényi képviselő úr.

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): A 20 évvel és az 1000 fővel kapcsolatban szeretnék még hozzáfűzni valamit. A Kereszténydemokrata Párt négy képviselője véleményem szerint is teljes mértékben ért az egyházakhoz, ért a vallási vitákhoz, tudja azt, hogy milyen szinten kell ezt az egészet kezelni. Nyakó képviselő úr az előbbi kérdéseiben például bebizonyította azt, hogy a szocialisták vagy az olyan emberek, akik spirituális dolgokkal nem foglalkoznak, hogyan vizsgálják ezt a kérdést. Elméletileg - az én véleményem szerint - a kereszténydemokraták nem így állnak hozzá, mégsem értem, hogyan kerülhetett bele az egész törvénytervezetbe, hogy egyházakat, vallási közösségeket meg szellemi dolgokkal foglalkozó közösségeket 1000 fő és 20 év alapján ítéljünk meg. Ez alapján Jézus Krisztus nem alapíthatna egyházat, tehát nem értem ezt a kategóriát. (*Moraj.*) Én azt mondom, hogy teljesen egyetértünk... (*Dr. Gulyás Gergely jegyzőkönyvön kívüli hozzászólása. – Derűltség.*) Tessék?

ELNÖK: Jegyzőkönyvön kívül mondtam, azt mondtam, hogy ott elég hosszú üldöztetés követte ezt, de parancsoljon. (*Derűltség.*)

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Tudtam, hogy ezt fogják válaszolni egyébként, fel voltam erre készülve. Még jó, hogy jegyzőkönyvön kívül tette ezt, mert most lenne nekem is válaszom, de inkább nem mondom. Azt szeretném megkérdezni, hogy miért nem egy másik elv alapján próbálták besorolni az egyházakat, mondjuk - most lesarkítva -, hogy mi az, ami tradicionális és mi az, ami antitradicionális. Például pontosan e miatt az elv miatt az általam már említett két buddhista közösség nem került bele, holott senki nem állíthatja, hogy ezek nem adekvát szellemi meg lelki tevékenységet végeznek, és még sorolhatnám. Közben meg olyanok bekerültek, olyan neoprotestáns szekták, akik egyébként nemzetbiztonsági kockázatot jelentenek, csak a nemzetbiztonsági évkönyvből sajnos, nem lehet kinyerni a nevüket, mert a Nemzetbiztonsági Hivatal az elmúlt 10 évben úgy beszélt róluk az évkönyvben, hogy nem említette meg a nevüket, csak körbe lehet tapogatózni, hogy kikről lehet szó - a Hit Gyülekezetéről, az adventistákról, a Jehova tanúiról -, csak nem lehet bebizonyítani, hogy ők nemzetbiztonsági kockázatként vannak már 20 éve beírva. Ennek ellenére a törvénytervezetben még kiemelten kezelik őket - most már nem is mondom az egyházak nevét -, ahol 44-ből legalább 20 olyan egyház van, ami súlyosan destruktív, a tradicionális hitelvekkel semmilyen valláshoz nem köthető, ezektől teljesen elszakadt, és olyan kisebb közösségeket pedig, akik meg teljesen adekvát módon nyúlnak ezekhez, sőt adekvát módon képviselik a világvallásokhoz köthető szellemi utakat, kiszórják. Ezt szerettem volna elmondani.

ELNÖK: Wittner képviselő asszony és utána Berényi képviselő úr.

WITTNER MÁRIA (Fidesz): Akkor menjünk vissza a kályhához. Történelmi egyházak: katolikus, református, evangélikus, zsidó egyház, és nem sokat lehet mellette felsorolni. Az önök elődpártja egy tollvonással mindent elvett tőlük, egyik napról a másikra, úgy, hogy egyik nap éjszaka kis batyúval tűnjenek el a fenébe, aztán betelepdedtek önök. Három vagy négy éve adtak vissza egy épületet disznóólként - a szó szoros értelmében disznóólként -, ezt már egy év után már felszentelték, és nagyon jól működik. Mindig azt mondtam, hogy működtetett az egyház kórházakat, iskolákat, óvodákat, szegényotthonokat emberséggel, tisztességgel; erre élő példa vagyok. Önök egy tollvonással elvették.

Állandóan azt hallottam az SZDSZ-től, hogy az egyházak tartsák el önmagukat. Igen ám, de önök elvették az egyházi vagyont. És akkor jön '89, aztán rászabadítanak a társadalomra egy atomrobbanást, a szekták tömkelegét. Tíz ember egyházat alapíthat. Van egy nagycsalád, eldönti, hogy egyházat alapít, máris van egy új egyház.

Adventista? Nem tudom. Azt tudom, hogy az advent az decemberben kezdődik, de hogy miért kell ehhez adventista, az benne van a katolicizmusban, szóval ezt nem értem. Ezek a kis meteoritok, amiket rárobbantottak a társadalomra, és csak kapkodja az ember a fejét, hogy kik ezek - kik ezek? -, na ebben kellene rendet vágni, mert ezt a rendetlenséget önök csinálták. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. Még Berényi képviselő úrnak, Kulcsár képviselő úrnak, illetve Harrach frakcióvezető úrnak adok szót, és utána akkor lezárjuk a második kört, és már csak az előterjesztői viszonzválaszt lesz hátra. Berényi képviselő úr!

BERÉNYI LÁSZLÓ (Fidesz): Köszönöm az előterjesztőknek, alapos az előterjesztés, engem abban segít, hogy tudjak dönteni. Ellentétben képviselőtársammal, köszönöm, elnök úr, hogy a vallási közösségek jogállásáról szóló európai gyűjteményt időre biztosította számunkra. Bizottsági ülésen beszéltük azt meg, hogy ez lehetővé váljon, hogy ebbe is betekintsünk. Ezt határidőre megkaptuk, és engem segít abban, hogy tudjak dönteni. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönjük. Kulcsár képviselő úr!

KULCSÁR GERGELY (Jobbik): Tisztelettel kérem a kormánypárti képviselőtársaimat, hogy hallják meg a frakciótársuk, Wittner Mária szavát a Hit Gyülekezetével kapcsolatban, hisz keresztény magyar emberek százezrei, talán milliói nevében beszélt Wittner Mária az imént a Hit Gyülekezetéről. Ezek az emberek, akik nagyrészt a kormánypártokra szavaztak, azt várták volna a Fidesztől - pláne a KDNP-től -, hogy a Hit Gyülekezetét ámokfutását megállítsák, és ellehetetlenítsék egy ilyen törvény által Magyarország legnagyobb és legkárosabb szektáját, ehelyett kormány szintű megállapodást akarnak kötni az SZDSZ szektájával. Véleményem szerint ez a törvénytervezet nagyon nagy szégyenfoltja. Ennyit szerettem volna mondani.

ELNÖK: Harrach frakcióvezető úr!

HARRACH PÉTER (KDNP): A felmerült kérdésekkel kapcsolatban néhány gondolat, ami talán tisztázza a problémákat. Amikor nyilvántartásba veszünk egy egyházat, akkor két szempontunk van. Az egyik, a nyilvánvalóan egyháznak minősíthető, három okból: közösségek és az új vagy bejegyzésre még nem került közösségek bejegyzése. Az első kategóriába mi tartozik? Nyilván olyan szempontok érvényesülnek, mint a történelmi jelenlét, az egyezmény az állammal, ami azt jelenti, hogy intézményfenntartó vagy olyan fontos társadalmi tevékenységet végző közösségről van szó, ami szükségessé tette ennek a megkötését, és a harmadik kategóriába azok tartoznak, akiknél több szempont jöhet szóba, országos lefedettség, nemzetközi kapcsolat és a többi. Ezek számára nyilvánvalóan megalázó lenne egy olyan tortúrán keresztül menni, ami egy most alakuló, viszonylag kis létszámú közösség esetében kell, hogy a bejegyzését megelőzze. Nagyon nehéz lenne több száz éve jelenlévő, komoly történelmi és társadalmi befolyással rendelkező egyháznak ezt végigjátszani; ezt senki nem kívánja. Tehát ez az egyik kategória, és ez válasz arra a kérdésre, hogy miért pont a történelmi jelenlét, miért pont a megkötött szerződés és a többi.

A második kategóriába tartoznak azok, akik legalább 20 éve itt vannak, legalább 1000 főt fel tudnak mutatni, tehát élő közösségek, nem valamilyen gazdasági vagy egyéb okból létrejött társaságok, és ezeknek az a leszályozott bejegyzés lesz a sorsa, amit itt a törvény részletesen előír.

Még egy gondolat a destruktív jelenségekről. Valóban vannak olyan közösségek is - és esetleg működő normális közösségeken belül olyan személyek -, akik pszichikai kényszert vagy személyiséget rontó tevékenységet folytatnak, ezeket ki kell szűrni, ez nyilvánvaló. Gondolom, hogy mindenki tudna mondani olyan közösséget, ahol ez gyakorlat. Én azt gondolom, hogy elsődleges vallási tevékenységet folytató közösségeket - akár szimpatikus nekünk, akár nem, akár belépnénk oda, akár nem - nehéz ebből az egész magyar egyházi, társadalmi életet szabályozó törvényből kihagyni. Nem szeretnék nevesíteni senkit, de tessék elhinni, hogy mi ezt a kérdést megvizsgáltuk, és ismét mondom, amikor egy-egy személy a másik emberrel szemben olyan pszichikai nyomást gyakorol, ami már esetleg bűncselekmény kategóriája, azt ki kell szűrni, de ez nem jelentheti azt, hogy kizárjuk ebből az egyházi életet folytató közösség egészét. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Most megadom a szót viszonválaszra és egyben végszóra is Lukács Tamásnak, mint az előterjesztő képviselőjének.

Dr. Lukács Tamás (KDNP) zárszava

DR. LUKÁCS TAMÁS (KDNP): Köszönöm szépen. Engedjék meg, hogy azokra a kérdésekre in concreto ne válaszoljak, ahol konkrét egyházakat nevesítenek, tekintettel arra, hogy ha azt az alapelvet nem tartjuk be, hogy az államnak és ezért az emberi jogi bizottságnak sincs joga arra, hogy hitbeli kérdésekben különbséget tegyen vagy állást foglaljon, akkor azt hiszem, hogy ezen elv megsértésével magát az alkotmányos eskünket sértenénk meg.

A felvetett kérdésekre, amelyek konkrét dolgok: a Dalai Láma Őszentségével kétszer volt alkalmam találkozni, illetőleg vendéglátója lehettem. Őszentsége látogatásakor legalább 15 szervezet magáénak vallotta a meghívást is. Meg kell mondanom, hogy nagyon nehezen jöttünk ki ebből diplomáciai bonyodalom nélkül, de hogy ki mit állít magáról, azzal kapcsolatban egyet biztosan állíthatok, hogy a '90-es látogatáskor, amikor először látogatott Magyarországra, teljesen világos, hogy melyik vallási közösség volt az, amelyiknek - nem tudom a pontos kifejezést - felavatta vagy felszentelte... (*Zagyva György Gyula: Azt említettem én is, de az más.*), de ez legyen a Dalai Láma Őszentsége szuverén joga. (*Zagyva György Gyula: Az más, hogy kinek a templomát szentelte fel.*) Hogy melyik közösség azonosítja magát a Dalai Lámával, vagy a Dalai Láma melyik közösséggel azonosítja önmagát, nem biztos, hogy a kettő mindig összeér.

Destruktív szekták kérdése. Ha a közbeszédben az terjed el, hogy az Országgyűlés destruktív szektának nyilvánított öt meghatározott felekezetet, gyülekezetet, egyházat, akkor azt gondolom, hogy ez téves, tekintettel arra, hogy miután az emberi jogi bizottság a '90-es évek elején még rendelkezett egyházi pénzek fölött, többségi szavazással - azt hiszem, talán egy szavazás különbséggel - kizárt egyházakat a közpénzek felhasználásából, tehát nem volt mit visszavonni, az egyszeri eset volt, egyszeri döntés volt, és a közpénzekről szólt a döntés, nem pedig egyes egyházak minősítéséről. (*Zagyva György Gyula közbeszólása.*) Az, hogy valaki ezt destruktívnak nevezte, vagy később a közbeszédben ez így terjedt el... (*Zagyva György Gyula: Németh Géza konkrétan.*) De Németh Géza nem volt tagja a bizottságnak, csak zárójelben jegyzem meg. Meg tudnám mondani, hogy ki volt az, vagy az információt kitől szerzi, de gondolom, hogy nem kell megmondani, hogy ha valaki végignézi az első bizottság tagjait, akkor nagyjából be is azonosíthatja.

Arra a megjegyzésre meg engedtessek meg, hogy reagáljak - mindjárt püspökhelyettes úr a fejemre üt, ha rosszul mondom -, azt gondolom, hogy éppen pünkösdkor ünnepeltük az

egyház születését, ami azért mégiscsak 3000 emberrel alakult meg - de ezt csak úgy zárójelben jegyzem meg -, a tegnapelőtti napra mondom, hogy talán ezek téves dolgok, hogy Jézus Krisztus nem alapíthatott volna egyházat. Zárójelben jegyzem meg, hogy a Szentlélek kiáradását is 3000 emberrel épp tegnap előtt ünnepeltük (*Zagyva György Gyula: Aláírta 3000 ember?*), akik részt vettek misén vagy istentiszteleten, talán hallottak is valamit erről. Én azt gondolom, hogy ez megint nem a hitvita kategóriájába tartozna.

Végül szeretném Nyakó képviselő úrnak mondani, hogy az kétségtelen tény - erre a betérjesztők nagyjából számítottak is -, hogy mindenki megpróbálja a vallás fogalmát, magát a definíciót megkérdőjelezni, csak azért jutott ez az ország ide, ahova, mert amit képvisel, ez az értékrelativizmus: nem tudok úgy kiejteni egy magyar szót, hogy azonos dolgot értsünk alatta. Vallásszabadságról beszélünk, de nem határozhatjuk meg, hogy mi az, hogy vallás. Ez egy érdekes dolog, mert higgye el, hogy az összes lexikont végignéztem a vallással kapcsolatban, ami létezik, és próbáltunk úgy eljárni, hogy valami olyan definíciót adjunk, ami megfelel annak, és kizárjuk azt, ami nem az. Ha valahogy ebben a kérdésben előbbre tudunk lépni, ha valaki módosító indítványként ennél is jobbat tud alkotni, akkor azt természetesen tárt karokkal várjuk. Azt gondolom, hogy tovább folytatni ebben az országban azt, hogy beszéljünk vallásszabadságról, de nem szabad meghatározni, hogy mi az, hogy vallás, nem szabad meghatározni, hogy a vallás valahogy az egész személyiségre kiterjed, és természetfölöttinek kell lennie - azt mi nem mondjuk meg, hogy melyik isten (*Wittner Mária: Csak egy van.*), de gondolom, az teljesen világos, hogy nem a kutyák lelke, hogy nem (*Nyakó István: Ízisz papnői.*) az Ízisz papnői -, de hogy a magyar nyelv védelme érdekében is ne lehessen szavunk, hát ki beszél a vallásszabadságról, ha nincs tartalma a vallásnak? Pontosan ezért az 1990. évi IV. törvény utána nem beszélt erről. Egyébként ha megnézzük az európai gyakorlatot, kivéve azokat az országokat, amelyek tradicionálisan államvallást hirdetnek meg - ezek többnyire protestáns országok, vagy közjogilag egy-két tradicionális vallást emelnek ki -, ott megint azt kell mondanom, hogy bizony, a bejegyzéshez szükséges vallásdefinícióval rendelkeznek ezek az országok. Külföldi példaként ha ennél jobbat, ennél általánosabbat vagy ennél befogadóbb definíciót tudnak mondani, akkor természetesen mi nyitva állunk arra, de azt gondolom, hogy az eddigi ismereteim vagy több lexikon definíciója alapján pillanatnyilag ennél jobbat nem tudunk letenni az asztalra.

Végül pedig, én azt gondolom, Harrach képviselőtársam, frakcióvezető úr nagyon szépen elmondta, hogy mi vezetett minket annak érdekében. Zárójelben jegyzem meg, csak a tények kedvéért, hogy van olyan egyház vagy „az egyház”, ami korábbi keltű, mint a magyar állam, ergo ipso iure jogi személyként kellene tekintetni, mert hamarabb létezett, mint a magyar állam. Ezt csak úgy zárójelben mondom. Elég furcsa volna a jogi személyiségét bejegyzéshez kötni úgy, hogy hamarabb létezett, mint a magyar állam. Ezt a megalázó procedúrát akartuk elkerülni akkor, amikor automatikus bejegyzést biztosítottunk mindazoknak a felekezeteknek, amelyek meggyőződésünk szerint elsődlegesen vallási tevékenységet folytatnak. Zárójelben: ezáltal semmifajta megkülönböztetés nincs abban a tekintetben, hogy mindenki másnak jogában áll meghatározott feltételek szerint bejegyeztetni magát, és mindenkinek jogában áll - ezért mondtam, hogy az első alapelv az, hogy senkinek ne sérüljön a valláshoz való joga -, ha nem állnak fenn a feltételei, akkor egyesülési jog alapján közösségi formában is végezni a tevékenységét. Azt gondolom, hogy ennél korrektebb megoldást nem tudunk javasolni. Hangsúlyozom, hogy ez nem azt jelenti, hogy csak azok az egyházak, amelyek a melléklet alapján bejegyzésre kerülnek; további lehetőség van egyházi bejegyzésekre, amennyiben a feltételek fennállnak. Köszönöm szépen.

Döntés tárgysorozatba-vételről és általános vitára való alkalmasságról, előadók állítása

ELNÖK: Én is köszönöm. Miután első helyen kijelölt bizottság vagyunk, ezért a tárgysorozatba-vételről is döntenünk kell, és először erről döntünk.

Ki az, aki támogatja a benyújtott törvényjavaslat tárgysorozatba-vételét? *(Szavazás.)* Köszönöm. Ki az, aki ellenzi? *(Szavazás.)* 15 igen szavazat, 3 ellenszavazat. Ki az, aki tartózkodik? *(Szavazás.)*

15 igen szavazattal, 3 ellenszavazattal és 2 tartózkodással tárgysorozatba vettük.

Most az általános vitára való alkalmasságról kell döntenie a bizottságnak. Ki az, aki támogatja? *(Szavazás.)* 15. Ki az, aki ellenzi? *(Szavazás.)* Szintén 3. Ki az, aki tartózkodik? *(Szavazás.)* 2.

Tehát tárgysorozatba vettük, és általános vitára is alkalmasnak tartottuk.

Előadót is kell állítanunk; lehet többségi és kisebbségi is. A többséginél Varga képviselő urat kérjük meg. Kisebbségi előadót akarunk-e állítani? *(Jelzésre:)* Akkor legyen megosztva két kisebbségi előadó - Nyakó képviselő úr és Zagyva képviselő úr -, legalább két irányból lehet támadni a törvényjavaslatot. *(Nyakó István: Bekerítjük. – Derültség.)*

Van-e az „egyebekre” javaslata valakinek? *(Nincs jelzés.)* Köszönöm szépen, akkor az ülést berekesztjük.

(Az ülés befejezésének időpontja: 11 óra 53 perc)

Dr. Gulyás Gergely
a bizottság alelnöke

Dr. Lukács Tamás
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Várszegi Krisztina